

TEMA 1: EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

1. ANTECEDENTS DEL PROCÉS DE CONSTRUCCIÓ EUROPEA: EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL PROCÉS D'INTEGRACIÓ. 2. LA CREACIÓ I CONSOLIDACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES. 3. LA CREACIÓ I CONSOLIDACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA.

Aquesta obra està protegida amb una [Licencia Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](#).

1. Antecedents del procés de construcció europea: evolució històrica del procés d'integració.

- ❑ La integració europea: constant utopia del pensament europeu des de meitat del segle XVI.
  - Tractat de Pau de Westfalia (1648-fí de la Guerra dels 30 Anys) “sistema d'estats europeus”.
  - Projectes europeus a la Il·lustració: Abat de Saint-Pierre (senat europeu i federació de 40 estats); Jeremias Benthan (organisme internacional i exèrcit comú); Emmanuel Kant (organització europea d'estats com a defensa de la pau mundial).
- ❑ SXIX: Creixement espectacular dels nacionalismes europeus (Victor Hugo: fraternitat europea i unitat superior).
- ❑ SXX: Els enfrontaments mundials suposen la decadència política d'Europa, però al mateix temps comencen a aflorar els ideals europeistes.

- Període d'entreguerres: ideals pragmàtics (unió paneuropea federalista; unió duanera per generar la indústria siderúrgica paneuropea; proposta Briand SdN de creació d'una Unió Europea de cort federal).
- Crisi econòmica dels anys 30 i triomf dels feixismes: clima nacionalista.
- Finalització SGM: sentiments d'unificació (Churchill) amb la finalitat d'evitar cataclismes i guerres.
  - ❖ Pla Marshall de reconstrucció europea: necessitat d'un acord entre els estats europeus i l'elaboració d'un programa per la rehabilitació de l'economia europea.
    - ✓ Naixement de l'Organització Europea de Cooperació Econòmica (1948-des de 1960 Organització Europea per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic).
  - ❖ Projectes europeistes. Al 1947 es va crear el Comitè de Coordinació dels Moviments per a la Unitat Europea. 1948 Congrés d'Europa on van quedar reflectides dues grans corrents europeistes:
    - ✓ Cooperació intergovernamental (anglosaxons) sense cessió de sobirania: Creació del Consell d'Europa (1949-10 Estats membres), Organització internacional regional amb seu a Estrasburg amb dos òrgans principals (Assemblea consultiva i Comitè de Ministres).
    - ✓ Integració de caràcter federal (França) amb cessió parcial de sobirania: Creació de la CECA

2. La creació i consolidació de les Comunitats Europees.

2.1. La Declaració Schuman i la creació de la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer.

- ❑ Naixement del procés d'integració: [Declaració Schumann](#) 9/5/1950
  - Realitzacions concretes i solidaritats de fet.
  - Finalització de l'antagonisme franc-alemany i objectiu econòmic que derivaria en la unificació política.

- ❑ Tractat Constitutiu de la CECA 18/4/1951 (entrada en vigor 23/7/1952) Europa dels Sis (França, Itàlia, Alemanya, Estats del Benelux-Bèlgica, Països Baixos i Luxemburg):
  - Primera organització regional amb caràcter supranacional.
  - Pilars bàsics: establiment d'un mercat comú, objectius comuns i institucions dotades de poders efectius i immediats.
  - Composició:
    - ❖ Alta Autoritat: institució independent dels Estats i competències decisòries i normatives amplies.

- ❖ Consell de Ministres: Institució de caràcter intergovernamental amb poders limitats encarregada relacions CECA-Estats membres.
- ❖ Assemblea: Representants triats per Parlaments nacionals entre els parlamentaris. Escassos poders de control polític.
- ❖ Tribunal de Justícia: Compliment CECA i dret emanat de l'organització.

➤ Duració determinada (50 anys): 23/7/2002.

2.2. El fracàs dels Projectes de la Comunitat Europea de Defensa i de la Comunitat Política Europea.

- Temor invasió soviètica i rearmament militar alemany propulsà la signatura entre França i Regne Unit d'un Tractat d'Aliança i assistència Mútua (Dunkerque-4/3/1947) que es va ampliar als tres països del Benelux (tractat de col·laboració econòmica, social i cultural i de legítima defensa col·lectiva 19/3/1948) Unió Europea Occidental (1954) amb falta de capacitat defensiva.
- Aliança militar amb EUA: 4/5/1949 Tractat de l'Atlàntic Nord OTAN
  - Després Guerra Corea: EUA major compromís i major participació.
- Pla Plevén per Comunitat Europea de Defensa: Fusió d'exèrcits europeus de manera anàloga a la CECA.
  - Tractat CED (27/5/1952) problemes ratificació.
  - Per superar-los: creació comunitat política europea (TCPE 10/3/1953) com organització supranacional similar CECA. No va entrar en vigor.

2.3. La creació de la Comunitat Europea d'Energia Atòmica i de la Comunitat Econòmica Europea.

- Tornada a la filosofia Declaració Schuman: Iniciativa italiana i bases projecte de relançament de la integració:
  - Desenvolupament de les institucions.
  - Fusió progressiva de les economies.
  - Creació d'un mercat comú.
  - Harmonització de les polítiques socials.
- Comitè intergovernamental d'experts: Roma 25/3/1957 3 tractats (en vigor 1/1/1958) per als 6 membres:
  - Tractat constitutiu de la Comunitat Econòmica Europea ([TCEE](#)). Objectiu més ampli del mercat comú i progressiva aproximació de polítiques.
  - Tractat constitutiu de la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica ([TCEEA-Euratom](#)). Reproducció del model sectorial CECA.
  - Conveni sobre determinades institucions comunes a les Comunitats Europees.
- Estructura institucional atenuant el seu caràcter supranacional a favor de major caràcter intergovernamental:
  - Canvi en les institucions:
    - ❖ Alta Autoritat : Comissió amb monopoli iniciativa poder decisor.
    - ❖ Consell: poder decisor per majoria qualificada.
  - Canvi del model de finançament (contribucions estats membres i sense recursos propis): Pèrdua d'independència política.

2.4. La consolidació de les Comunitats Europees i la seua ampliació.

a) L'establiment del mercat comú i l'aprofundiment en la integració europea.

- La CEE tenia dos grans objectius:
  - Establiment d'un mercat comú (competències majors).
  - Progressiva aproximació polítiques econòmiques (competències limitades).
    - ❖ Creació de una “Europa verda”: Política agrícola comuna (PAC) i Fons Europeu d'Orientació i Garantia agrícola (FEOGA).
- Període transitori de 12 anys (fi previst pel 31/12/1969) per l'establiment del mercat comú en tres etapes:
  - Primera etapa: zona de lliure canvi (supressió drets duanes i restriccions, manteniment sobirania amb països extracomunitaris).
  - Segona etapa: unió duanera (aranzel duaner comú i política comercial comuna respecte països tercers).
  - Tercera etapa: mercat comú amb integració econòmica més intensa (llibertats de circulació comunitària, polítiques comunes per l'agricultura i els transports; règim de garantia competència lliure i lleial per les empreses).
- Primera crisi 1965 (Crisi de la cadira buida) quan França va abandonar el Consell demanant el manteniment de la unanimitat en les decisions i va provocar la paràlisi de les institucions. Compromís de Luxemburg (30/1/1966)
  - Renuncia a la regla de la majoria qualificada.
  - Poder decisor per unanimitat.

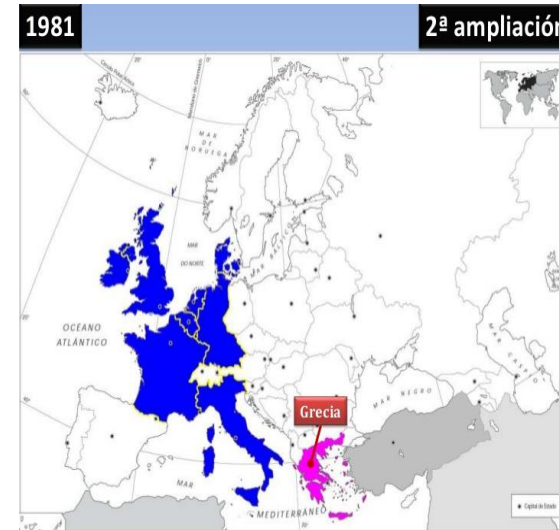
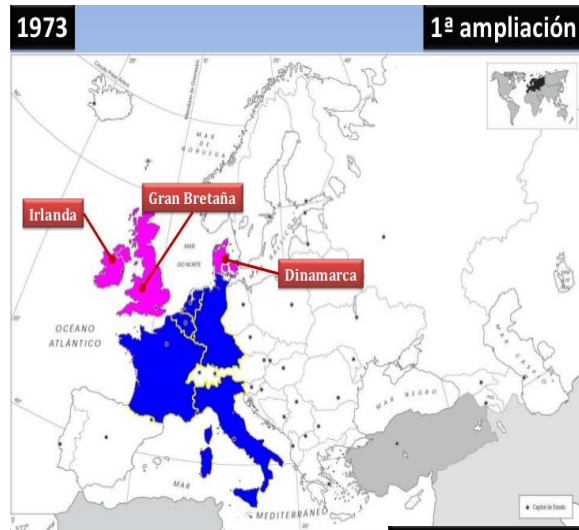
- La necessitat d'acollir nou avanços va fer necessària la **reforma dels Tractats** i del **marc institucional**:
  - 1961: Cims de Caps d'Estat i de Govern (institucionalitzats a 1974): Consell Europeu (Caps d'Estat o de Govern + President de la Comissió sense vot) per donar orientació política i impuls al procés d'integració. Unanimitat.
  - 8/4/1965: [Tractat de Fusió d'executius](#) (vigor 1/7/1967) que estableix un Consell i una Comissió única (modificació orgànica però no competencial) i crea el COREPER (Comitè de representants permanent com òrgan auxiliar del Consell). Impuls al principi d'unitat pressupostària.
  - Reformes de l'Assemblea:
    - ❖ 30/3/1962: Denominació de Parlament Europeu (PE).
    - ❖ [Decisió 76/787/CECA](#), CEE, Euratom dels Representants dels Estats membres reunits en el si del Consell: elecció per sufragi universal (1eres eleccions a juny 1979).
    - ❖ Augment de competències.
  - 1970/75: reforma del sistema de finançament
    - ❖ Substitució de les contribucions financeres dels Estats membres per un sistema de recursos propis de les Comunitats Europees (Decisió Consell 21/4/1970), aconseguit en 1980 amb aranzels exteriors comuns, gravàmens o exaccions agrícoles i % del IVA+ % uniforme sobre PNB.
    - ❖ Principi de coautoritat pressupostària que distingeix entre despeses obligatòries (Consell) i no obligatòries (PE) dins del pressupost comunitari. Creació del Tribunal de Comptes.

- Modificacions dels procediments normatius amb la incorporació del PE:
  - ❖ Procediment de concertació en matèries molt limitades (PE podia bloquejar temporalment el Consell).
  - ❖ Procediments nous al Acta única Europea.
- 19/6/1983: Consell Europeu Stuttgart “Declaració Solemne sobre la UE”:
  - ❖ Cooperació política europea.
  - ❖ Compromís polític d’abandonar el Compromís de Luxemburg.
  - ❖ Necessitat de democratitzar i aprofundir en el patrimoni comunitari bases de la futura UE.
- Concreció: 17/2/1986 [Acta Única Europea](#) (en vigor 1/7/1986)
  - ❖ Reforma:
    - ✓ Tractats constitutius de les Comunitats.
    - ✓ Els tractats de reforma adoptats.
  - ❖ Dona base a la Cooperació Política Europea:
    - ✓ En matèria de política exterior (cooperació intergovernamental).
  - ❖ Reforma les institucions:
    - ✓ Inserís el Consell Europeu i reforça les competències del PE.
    - ✓ Reactivació i ampliació del objectiu del mercat interior únic: noves competències i cooperació en matèria de política econòmica i monetària.
- El procés d’integració seguiria dues vies:
  - ❖ Via comunitària: integració supranacional.
  - ❖ Via intergovernamental: desenvolupament de la cooperació.

a) Les ampliacions de les Comunitats Europees

- Primera ampliació: 1/1/1973 Gran Bretanya, Dinamarca i Irlanda (Noruega rebutja l'ampliació).
- Segona ampliació: 1/1/1981 Grècia.
- Tercera ampliació: 1/1/1986 Espanya i Portugal.

3. La creació i consolidació de la Unió Europea.

3.1. Les Conferències intergovernamentals de 1990

- AUE introdueix en el Tractat CEE un capítol dedicat a la unió econòmica i monetària (UEM) que suposa la revitalització del segon objectiu de la CEE.
  - Moneda única.
  - Reformes: Conferència intergovernamental entre 1991-1992 (1991 Maastricht Consell Europeu: Text únic de Tractat).
- Caiguda Europa Comunista: canvis i necessitat d'ampliar objectius Reunió Extraordinària del Consell Europeu Dublín 4/1990
  - Conferència sobre UEM: Via supranacional de cessió de competències sobiranes a les Comunitats.
  - Conferència sobre Unió Política: recels però fructífera en altres àmbits:
    - ❖ Cooperació política europea.
    - ❖ Assumptes de justícia i d'interior: Grup de Trevi integrat pels Ministres de Justícia i Interior per coordinar les seues actuacions.
    - ❖ Creació de mecanismes de cooperació intergovernamental en mercat interior per decisions consensuades.

- 14/6/1985: Acord d'abolició gradual dels controls en les fronteres comunes-Acord Schengen Alemanya, França, BENELUX
- 19/6/1990: Conveni d'aplicació de l'Acord Schengen, amb adhesió de la resta d'Estats membres i dos no membres (Islàndia i Noruega).

3.2. El Tractat de Maastricht (7/2/1992) i el naixement de la Unió Europea.

- 7/2/1992 Tractat de Maastricht (en vigor 1/11/1993), Tractat de la Unió Europea (TUE) ha sigut la reforma més importat.
  - Creació UE.
  - Cooperació intergovernamental de política exterior dels Estats.
  - Cooperació en els àmbits de justícia.
- Metàfora del Temple Grec:
  - Els tres pilars: la UE es fonamenta en les comunitats europees.
    - ❖ Primer Pilar (central) de caràcter comunitari i compost per les tres comunitats europees, on les institucions exerceixen les seues competències per transferència de sobirania dels Estats). La comunitat que va rebre més reformes va ser la CE que perd la denominació d'econòmica.
    - ❖ Els altres dos: pilars intergovernamentals, on les decisions són exclusivament del Consell sota les orientacions dels Consells Europeus.
      - PESC: Títol V del Tractat.
      - CAJAI. Títol VI del Tractat.

- Frontispici: Títol I del TUE relatives a la creació, objectius, principis i elements constitutius. Objectius:
  - ❖ Afirmació de la identitat UE en àmbit internacional, realització PESC.
  - ❖ Desenvolupament CAJA.
  - ❖ Desenvolupament drets nacionals: ciutadania europea.
  - ❖ Respects identitat nacional, governs basats en principis democràtics.
  - ❖ Respects drets fonamentals, jurisprudència TJCE.
- Basament: TÍTOL VII sobre la competència TJCE, procés de revisió dels tractats, noves adhesions, etc.

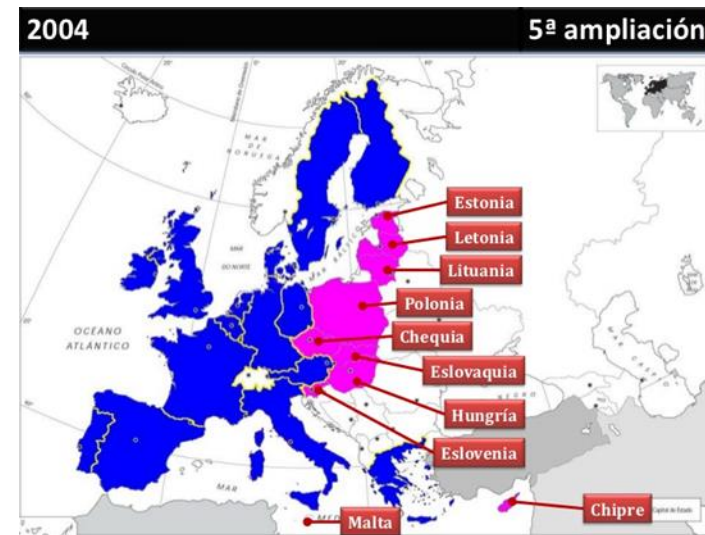
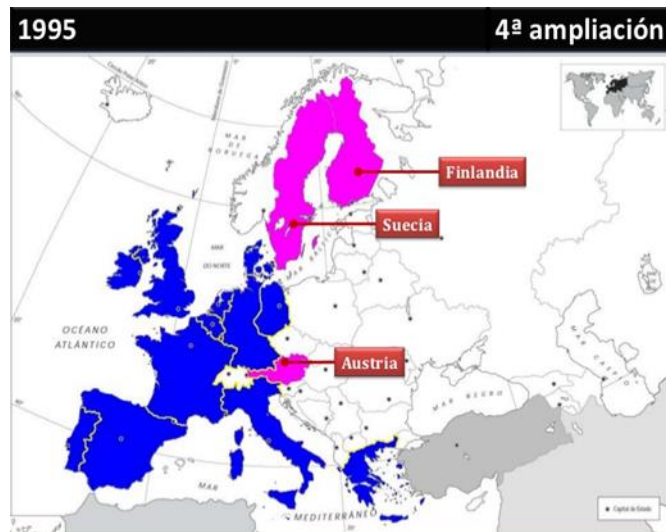

3.3. La consolidació de la Unió Europea

- Dues vies simultànies:

a) *La celebració tractats internacionals d'adhesió: Quarta i cinquena ampliació*

- ❖ Quarta ampliació: 1/1/1995 Àustria, Finlàndia i Suècia.
- ❖ Cinquena o gran ampliació: 1/5/2004 Estònia, Letònia, Lituània, Polònia, República Checa, Eslovàquia, Hongria, Eslovènia, Xipre i Malta. L'ampliació té lloc després de l'establiment pel Consell Europeu dels anomenats criteris de Copenhagen:
  - Garantia de democràcia, imperi de la llei, drets humans i protecció de les minories.
  - Economia de mercat.
  - Capacitat de competència enfront de les forces d'altres mercats de la UE.
  - Obligació de complir les obligacions comunitàries (objectius polítics, econòmics i monetaris).

b) Reformes menors: Tractat d'Amsterdam i Tractat de Niça

- Tractat d'Amsterdam (2/10/1997, en vigor 1/5/1999):
  - Labor de simplificació dels tractats constitutius i derogació de qüestions caduques però sense alteració de l'estructura formal UE.
  - Modificacions al “temple grec”:
    - ❖ Frontispici: consagració del principi democràtic.
    - ❖ Segon pilar: naixement de la figura de l'Alt Representant de la PESC.
    - ❖ Tercer pilar: Canvi denominació a Cooperació Policial i Judicial en matèria penal (COPOJP).
  - Altres modificacions: reconeixement competència TJUE en matèria de violació drets fonamentals, lliure circulació de persones i integració del patrimoni Schengen.
- Tractat de Niça (26/2/2001, en vigor 1/2/2003):
  - Modificació del sistema institucional de la Unió i del seu funcionament:
    - ❖ Nou repartiment d'escons al Parlament Europeu.
    - ❖ Modificació de la Comissió.
    - ❖ Reforma del vot del Consell: majoria qualificada basada en dos criteris (n. de vots i majoria estats membres, amb possibilitat d'introduir criteri poblacional).
    - ❖ Avanç en drets humans: Carta de Drets Fonamentals (Colònia).
    - ❖ Punts bàsics desenvolupament UE: delimitació competències UE/Estats; Estatuts de la Carta dels Drets Fonamentals; simplificació dels tractats, funcions dels Parlaments Nacionals.

c) El fracàs del Tractat Constitucional i el Tractat de Lisboa (13/12/2007)

- Consell Europeu de Laeken (12/2001) Declaració sobre el futur de la Unió Europea projecte de Constitució per Europa.
- 29/10/2004 Roma. [Tractat pel qual estableix una Constitució per a Europa](#). Fracàs en ratificacions i període de reflexió renunciant al Tractat al 2007.
- [Tractat de Lisboa](#) de 13/12/2007 de modificació del TUE. Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE)
  - Desapareixen els tractats constitutius i només perduren TUE i TFUE. Classificació de les competències en tres categories.
  - La UE es dota de personalitat jurídica i s'abandona l'estructura de pilars. La CEEA es separa formalment de la UE i remena con OI.
  - Institucions de la UE: Consell Europeu, PE, Consell, Comissió Europea, TJUE, BCE, Tcomptes.
  - Modificacions institucionals:
    - ❖ PE: incrementa poders legislatius, pressupostaris, i modificació composició.
    - ❖ Creació de la figura del President del Consell Europeu.
    - ❖ Consell: funcions tradicionals i modificació sistema de adopció decisions. Majoria qualificada i doble majoria (Estats i població).
    - ❖ Comissió: Modificació composició.
    - ❖ Progressos en matèria drets humans.

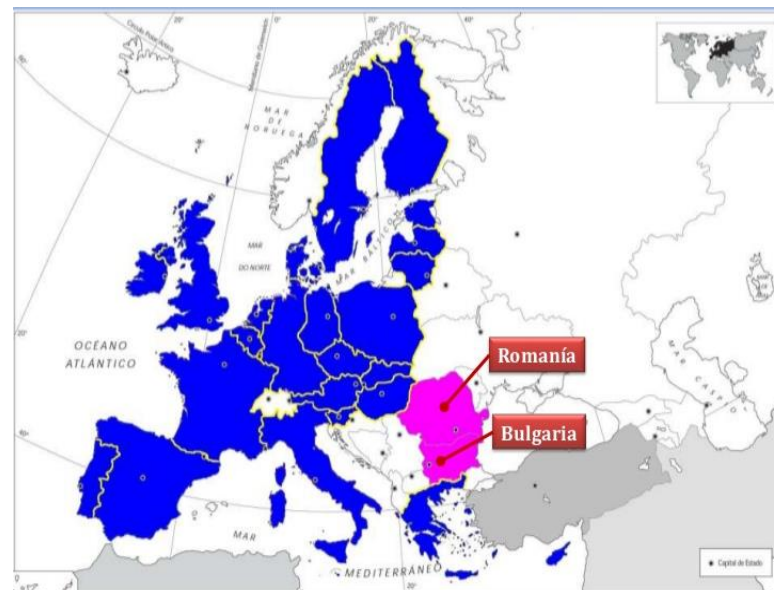
❖ Reconeix i potencia les funcions del Parlaments nacionals i reforça el paper dels ciutadans.

d) Esdeveniments posteriors al Tractat de Lisboa

- Reformes puntuals dels Tractats constitutius.
- Necessitat de reforma de la UEM.
- Brèxit

3.3. Les ampliacions de la Unió Europea.

- Sisena ampliació: 1/1/2007 Bulgària i Romania.
- Setena ampliació: 1/7/2013 Croàcia

Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](#).